

UDK: 343.974:323.285:341.4:368.032.7:340.69

PRIKAZ INOSTRANOG ČLANKA

IZMENJENO LICE TERORIZMA

Savremeni teroristi ruše sve granice i ne prezaju ni od čega. To pokazuje i višegodišnje istraživanje prof. dr Maks Tejlora, direktora Centra za proučavanje terorizma i političkog nasilja na Univerzitetu „Sent Endruz“, prvoj evropskoj fakultetskoj adresi te vrste. Pobune i zlonamerna šteta, sabotáže i razaranja, revolucije, atentati i političko nasilje postoje otkad je sveta i veka.

Prema rečima naučnika koji tu temu proučava više od dve decenije, najgori teroristički scenario još nije viđen. Autor naslova „Budućnost terorizma“ i „Fanatici: bihevioralni pristup političkom nasilju“ tvrdi da se političko nasilje promenilo i da se grana u dva smera.

U davnim danima, učesnici terorističkih akcija brižljivo su promišljali svoje ciljeve: paradoks je da su brinuli o žrtvama civilima, odlučivali da li i koga ubiti i pod kojim okolnostima. Ali ta praksa nije potrajala. Svedoci smo da sve više civila strada u masovnim tragedijama. Druga karakteristika savremenog terorizma jeste učešće terorista samoubica koji su i akteri i oruđe za napad. Hronike pokazuju da je beg sa mesta zločina za većinu evropskih terorista godinama bio ograničavajući faktor. I to se, međutim, u poslednje vreme promenilo.

Od aktivista do masovnog ubistva

Danas se eksplozivne naprave primenjuju ređe nego spinovanje informacija sa određenim ciljem. Predmeti ekspertskih istraživanja tiču se načina na koji se politički nesporazumi preokreću u radikalizaciju sukoba i toga šta medijski stručnjaci podrazumevaju pod narastajućim preduslovima za terorizam. Kao faktore za porast političke nestabilnosti, prof. dr Maks Tejlor navodi socijalna previranja, snažnu ideologiju i diktatorske režime. Mnogo je, ističe, teže identifikovati okolnosti pod kojima se ljudi usmeravaju i prelaze put od

politički angažovanih subjekata do nasilnika. Udruživanje s radikalnom grupom zvuči kao jedan od scenarija za rasplamsavanje nasilja.

Tejlor naglašava da je psihološko objašnjenje toga zašto je terorizam u porastu važnije od političkog. U tom kontekstu treba proučavati pojedinačne i neuobičajene okolnosti, umesto da se sve podvede pod psihopatološke razloge. Potpaljivanju terorističkih vatri doprineli su i mediji.

„Ako je terorizam vrsta pozorišta, medijska pažnja uvećava njegove efekte i atraktivnost. Granice su teško vidljive ili ne postoje“, upozorava profesor Tejlor. Najviše razloga za strahovanje počiva u korišćenja oružja za masovno uništenje u rukama terorista. Ako savremeni teroristi na masovno stradanje gledaju kao na svoj uspeh, porast žrtava terorističkih akcija biće neizbežan.

Da li terorizam deluje

U budućnosti, umesto krvavog pira kakav je, na primer, viđen u Londonu i u Mumbaju, gledaćemo, po svemu sudeći, prizore kao što su detonacije bombe u naseljima. Osetljiva mesta su i prenatrpani gradski prevoz, pogotovo metro. Među merama predostrožnosti države jeste i komplikovanja procedura za otvaranje računa u bankama i fotografsko kadriranje gradske arhitekture koju obezbeđenje budno motri.

Korak napred u borbi protiv terorizma predstavljaju i novi krivični zakoni u kojima su pooštrene kazne i zatvorski tretman za teroriste. Oprez je potreban pri čitanju slova zakona zato što terorizam ne uspeva uvek da ostvari svoj cilj. Takav primer jeste političko nasilje koje je samom sebi cilj jer je o političkim zahtevima teško pregovarati, a rezultati su relativni.

Identifikacija budućih talasa nasilja

Prof. dr Maks Tejlor predviđa da će ekstremni islamski terorizam s vremenom narastati i istovremeno osvajati sve više medijskog prostora. Globalni džihad, međutim, neće uvek predstavljati najveću pretnju za planetarnu bezbednost. Ovaj stručnjak vidi desničarski terorizam kao budući odgovor na učestale fundamentalističke akcije i ekološke promene u životnoj sredini. Profesor je zabrinut i smatra da nije dovoljno urađeno da se procene i razumeju nove potencijalne opasnosti. Kolektivni odgovor na pretnje najjače je protivoružje. Efektivno upravljanje terorizmom

ne može da se sprovede samo spregama državnih službi, nego i buđenjem kolektivne odgovornosti i svesti u svim oblastima društva osetljivim na zločin.

Ključna uloga eksperata

Engleski osiguravač „Lloyd“ u više od 150 država sveta nudi osiguravajuće pokriće u neživotnim i životnim polisama, a i u polisama koje osiguranika štite od političkog nasilja. Do takvih vrsta osiguranja dolazi se dugim i akumuliranim iskustvom aktuara, anderrajtera i stručnjaka za terorizam koji analiziraju političke i socijalne događaje širom sveta.

Profesor Tejlor ističe da delatnost osiguranja predstavlja značajan faktor povećanja bezbednosti u svetu, i to putem adekvatne procene potencijalnih rizika. Za povećavanje bezbednosti u svetskim razmerama, tvrdi on, potrebno je stalno budno oko stručnjaka za terorizam, ali i obrazovana javnost, jer niko nije imun na štete koje terorizam nanosi. Iako se u moderno doba stalno šire potencijalna sredstva i načini za izvođenje terorističkih akcija, probuđena svest ljudi vodi ka istraživanju i osiguravanju od rizikā koji pri ostvarenju nose negativne posledice koje se, u najmanju ruku, mogu ublažiti.

Izvor:

<http://www.lloyds.com/news-and-insight/news-and-features/geopolitical/geopolitical-2011/the-changing-face-of-terrorism>

*Prevela i priredila: **Ana V. Vodinelić, M. A.***